

Забезпечення якості проектної документації в будівництві

Дмитро Вахович, аспірант¹ (ORCID:0009-0008-2976-4203)

¹ Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ, Україна, просп. Повітряних сил, 31, 03037

АНОТАЦІЯ

Розглянуті складові, що характеризують термін «якість проектної документації», до яких відносяться відповідність вимогам законодавства та будівельних норм, здатність проектної документації до забезпечення відповідності об'єкта будівництва заданим замовником експлуатаційним параметрам, ефективність застосованих проектних рішень (планувальних, конструктивних, щодо інженерних систем та обладнання). Розглянуті проблеми, що зумовлюють зниження якості проектів будівництва.

Ключові слова: якість проектної документації в будівництві, відповідність вимогам законодавства та будівельних норм, відповідальність за порушення у сфері містобудування.

1. ВСТУП

Від якості проектної документації залежить якість об'єкта будівництва, його відповідність заданим експлуатаційним параметрам, ефективність та якість його експлуатації, загальна економічна ефективність проекту будівництва.

На жаль, як свідчать дані незалежних моніторинрів, відгуки учасників ринку та міжнародних партнерів останнім часом суттєво знизилась якість розробки проектної документації та її експертизи.

2. МЕТА РОБОТИ

Метою дослідження є визначення ключових проблем, що зумовлюють зниження якості проектної документації в будівництві в сучасних умовах та шляхів (напрямків) їх вирішення.

3. ЯКІСТЬ ПРОЕКТІВ БУДІВНИЦТВА

Згідно з [1] якість продукції та послуг організації визначають здатністю задовольняти замовників, а також передбаченим і непередбаченим впливом на відповідні зацікавлені сторони. Якість продукції та послуг охоплює не тільки їхні передбачені функції та характеристики, але також їхні сприймані цінність і користь для замовника.

Отже, якість проектної документації доцільно розглядати як комплексне поняття, сукупність низки характеристик.

Мінімальною вимогою до якості проекту будівництва є його відповідність вимогам законодавства та будівельних норм. Так, відповідно до [2] метою проведення експертизи проектів будівництва є визначення та перевірка якості проектних рішень шляхом виявлення відхилень від вимог до міцності, надійності та довговічності будинків і споруд, їх експлуатаційної безпеки та інженерного забезпечення, зокрема щодо додержання нормативів з питань створення умов для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, допустимого відсотка забудови земельної ділянки, гранично допустимої висоти будівництва та щільності населення, санітарного і епідеміологічного благополуччя населення, охорони праці, екології, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної

безпеки, енергозбереження, кошторисної частини проекту будівництва.

Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України внесла корективи в цей перелік – нині важливою характеристикою є дотримання в проектній документації вимог цивільного захисту.

Другою важливою складовою якості проектної документації є її здатність до забезпечення відповідності об'єкта будівництва заданим замовником експлуатаційним параметрам.

Третьою складовою є ефективність застосованих проектних рішень (планувальних, конструктивних, щодо інженерних систем та обладнання), вибір яких ґрунтується зокрема на застосуванні методології оцінки вартості життєвого циклу об'єкта.

4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ

Зниження якості проектування в сучасних умовах зумовлено низкою причин серед яких:

1) Нестача кваліфікованих проектувальників та експертів.

В Україні існує проблема з підготовкою висококваліфікованих спеціалістів у галузі проектування та будівельної експертизи. Навчальні програми у вищих навчальних закладах часто не відповідають сучасним вимогам, а система підвищення кваліфікації та професійного розвитку не є достатньо ефективною. Через недостатній доступ до сучасних методик та інструментів, багато фахівців працюють на основі застарілих знань, що призводить до помилок у проектній документації. Розробка проектної документації з відновлення пошкоджених внаслідок збройної агресії російської федерації об'єктів потребує нестандартних рішень, оскільки кожне пошкодження є унікальним. Дефіцит кадрів зумовлений мобілізацією торкнувся і проектування.

2) Відсутність у замовників будівництва необхідної кваліфікації щодо прийняття результатів розробки проектної документації.

Замовники будівництва не завжди є професійними будівельниками, в значній мірі це адміністратори діючих закладів, наприклад охорони здоров'я, освіти, культури, спорту, підприємств. Вони професійно виконують свої обов'язки відповідно до функціонального призначення

своїх підприємств, проте не мають можливості дати фахову оцінку проектній документації.

3) Недостатня якість виконання передпроектних робіт.

При розробці проектної документації з капітального ремонту, реконструкції чи реставрації на якість проектної документації прямо впливає якість виконання передпроектних робіт, зокрема з обстеження технічного стану конструкцій та інженерних мереж (зокрема пошкоджених внаслідок збройної агресії РФ), якість інженерно-геологічних вишукувань, виконання обмірів існуючої будівлі та розробки обмірних креслень.

4) Недостатня відповідальність проектувальників за розробку неякісної проектної документації, а експертів – за її експертизу.

Відповідальність проектувальників та експертів за розробку та експертизу проектної документації з порушення вимог законодавства та нормативної бази передбачена Законом України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» та Кодексом України про адміністративні правопорушення. При цьому закон містить положення щодо відповідальності проектної та експертної організацій, в той же час як кодекс встановлює персональну відповідальність головного архітектора проекту, головного інженера проекту, експерта, інших відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури, які мають відповідний кваліфікаційний сертифікат, від двох до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а у разі другого порушення протягом року - від однієї тисячі п'ятисот до однієї тисячі семисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Також законодавством передбачений механізм позбавлення сертифікатів відповідальних виконавців.

Проте наразі відсутні публічні приклади застосування адміністративної відповідальності за розробку проектної документації з недотриманням законодавства чи будівельних норм. Відсутні публічні приклади позбавлення сертифікатів відповідальних виконавців за вказані порушення.

Також, адміністративна відповідальність стосується виключно першої складової якості проектної документації – щодо дотримання вимог законодавства та нормативної бази. Відповідальність за другу та третю складові якості проектної документації очевидно має бути передбачена умовами відповідного договору на проектування.

5) Незацікавленість проектувальників у розробці ефективних рішень.

Непрофесійність замовників, недосконалість усталеної практики укладення договорів підряду на проектування, які як правило зосереджені на обов'язку проектувальника дотримуватись норм законодавства та будівельних норм та не містять відповідних стимулюючих умов для проектувальників при виборі ефективних рішень – все це не сприяє зацікавленості проектувальників в розробці нестандартних ефективних рішень.

До загальних для галузі проблем, які впливають на незадовільну якість проектування в будівництві, додаються проблеми управління та організації проектуванням в конкретній проектній організації.

5. ВИСНОВКИ

1. Якість проектної документації доцільно розглядати як комплексне поняття, сукупність низки характеристик, серед яких відповідність вимогам законодавства та будівельних норм, здатність проектної документації до забезпечення відповідності об'єкта будівництва заданим замовником експлуатаційним параметрам, ефективність застосованих проектних рішень (планувальних, конструктивних, щодо інженерних систем та обладнання).

2. Якість проектної документації визначається в першу чергу організаційним рівнем управління проектуванням в проектній організації та кваліфікаційним рівнем її персоналу. Проте, загальна тенденція щодо зниження рівня якості проектної документації зумовлена низкою факторів, характерних для всієї країни.

3. Шляхи підвищення якості проектної документації в будівництві визначаються вирішенням проблем, які впливають на зниження якості проектів будівництва, серед яких нестача кваліфікованих проектувальників та експертів, відсутність у замовників будівництва необхідної кваліфікації щодо прийняття результатів розробки проектної документації, недостатня якість виконання передпроектних робіт, недостатня відповідальність проектувальників за розробку неякісної проектної документації, а експертів – за її експертизу, незацікавленість проектувальників у розробці ефективних рішень.

Список літератури

- [1] ДСТУ ISO 9000:2015. Система управління якістю. Основні положення та словник термінів. [Чинний від 01.07.2016]. Вид. офіц. Київ:ДП«УкрНДНЦ», 2016. 45 с.
- [2] Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 05 2011 р. № 560 дата оновлення: 30.12.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2011-%D0%BF#Text>
- [3] Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності : Закон України від 14.10.1994 № 208/94-ВР. Дата оновлення: 01.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/208/94-%D0%B2%D1%80#Text>
- [4] Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України; Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. Дата оновлення: 09.08.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>